

Henk Ovink over VN-waterconferentie:

‘WE WILLEN ALLES UIT DE KAST HALEN’

Nederland en Tadzjikistan organiseren gezamenlijk de grote waterconferentie van de Verenigde Naties in maart volgend jaar, pas de tweede ooit. Henk Ovink zet hiermee de kroon op het werk als watergezant. De verbinding met andere thema's loopt als rode draad door het programma. “Wij proberen iedereen erbij te betrekken.”

TEKST HANS KLIP | BEELD ANP

Zal Kamala Harris van de partij zijn in New York? Er is nog geen garantie maar daar zet Henk Ovink wel op in. “Haar aanwezigheid is belangrijk om water wereldwijd hoger op de politieke agenda te krijgen. Want dat is echt nodig. Harris is als Amerikaanse vicepresident de kampioen van waterzekerheid. Zij komt uit het met droogte kampende Californië en weet alles van het belang van water.”

Ovink heeft samen met een Tadzjiekse collega de leiding over de organisatie van de UN 2023 Water Conference. Tijdens het drie dagen durende samenzijn in maart zal water over de volle breedte worden behandeld, zegt Ovink. “De relatie wordt gelegd met andere thema's als gelijke kansen voor vrouwen en kinderen, energie, gezondheid, klimaat en voedselzekerheid. Het gaat duidelijk om de verbindende en katalyserende kracht van water voor de ontwikkeling van duurzaamheid.”

De pijlers van het programma zijn inclusiviteit, integraliteit en actiegerichtheid. “Wij proberen iedereen erbij te betrekken. Dat gaat niet vanzelf want systemen

zijn hierop niet altijd ingericht.” Speciale aandacht gaat uit naar de wisselwerking tussen generaties, voegt Ovink eraan toe. “Ik weet niet of het gaat lukken maar onze ambitie is dat iedere wereldleider samen met een jeugdvertegenwoordiger komt, liefst ook rekening houdend met gender. Bijvoorbeeld een oudere mannelijke president en een jonge vrouwelijke expert als tweetal.”

Eigen hoekje

Het gesprek met de watergezant vindt begin november plaats, wanneer hij net uit New York is teruggekeerd van een voorbereidende bijeenkomst waar de overkoepelende thema's zijn vastgesteld (zie kader Drie dagen water in de schijnwerpers). Een paar dagen later pakt hij zijn koffer weer in om naar de COP27 in de Egyptische badplaats Sharm-el-Sheikh af te reizen. Tijdens deze editie van de klimaatop is voor het eerst een themadag aan water gewijd en ook verder is er een uitgebreid waterprogramma. “De interesse in water wordt steeds groter”, aldus Ovink. De UN 2023 Water Conference is slechts de tweede watertop die de Verenigde >

H

*'De interesse in water
wordt steeds groter'*

Naties ooit heeft gehouden. De vorige was 46 jaar geleden en daar bleef het tot nu toe bij. “Water is een lastig goedje”, geeft Ovink als verklaring. “Je kunt het eigenlijk over geen enkel onderwerp hebben zonder water erbij te halen, maar in de praktijk gebeurt juist het omgekeerde. Een deel van het probleem is dat de watersector in zijn eigen hoekje excellent moet zijn, maar dat dit bijna nooit leidt tot een grote inbreng bij andere thema’s.”

Verder speelt volgens Ovink mee dat water zich niet houdt aan grenzen. “Door twee derde van de landen lopen grensoverschrijdende rivieren en grondwater is eigenlijk altijd grensoverschrijdend, behalve op de eilanden. Landen willen niet dat een derde partij zich bemoeit met onderlinge kwesties van waterzekerheid, zeker niet de VN of de Veiligheidsraad. Dat wordt gezien als een inbreuk op de soevereiniteit. Daarom is water niet geïnstitutionaliseerd binnen de VN. Je kunt niemand bellen die een mandaat heeft.”

Actiedecennium

Recent waren de geesten eindelijk rijp voor een herhaling, mede vanwege de steeds grotere effecten van klimaatverandering. De stoot gaf het uitroepen van het internationale actiedecennium 2018-2028 voor water. De VN-conferentie wordt daarom officieel geafficheerd als ‘midterm comprehensive review’: hoe staat het met de uitvoering van de doelen voor actie? “Het gaat in het decennium om het stimuleren van de bewustwording in de wereld van hoe belangrijk water voor andere thema’s is. De midterm review is alleen de aanleiding voor de conferentie en inmiddels al gepubliceerd.”

Twee jaar geleden is in VN-verband de resolutie aangenomen om de watertop in maart 2023 te organiseren. Dat was van tevoren geen uitgemaakte zaak, vertelt Ovink. “De eerste plannen waren minder ambitieus. Het Nederlandse kabinet heeft toen besloten om in samenwerking met een aantal andere landen echt voor een conferentie te gaan. Dat is na stevige onderhandelingen gelukt.”

DRIE DAGEN WATER IN DE SCHIJNWERPERS

De UN 2023 Water Conference start op Wereldwaterdag (22 maart) en vindt plaats in het hoofdkwartier van de Verenigde Naties in New York. Het driedaagse programma bestaat uit een openings- en slotdeel op hoog niveau, zes plenaire bijeenkomsten en vijf interactieve dialogen tussen landen. Waarschijnlijk krijgt de conferentie een hybride vorm – zowel fysiek als online – maar dat is nog niet zeker. Er worden duizenden deelnemers verwacht. Het is nog grotendeels onbekend welke regeringsleiders en hoogwaardigheidsbekleders aanwezig zullen zijn. De komst van koning Willem-Alexander en premier Mark Rutte is wel al aangekondigd.

De rode draad door het programma zijn vijf overkoepelende thema waarin de relatie met andere sectoren en belangen centraal staat:

- water voor gezondheid;
- water voor ontwikkeling;
- water voor klimaat, weerbaarheid en de omgeving;
- water voor samenwerking;
- water actiedecennium.

Bij ieder thema wordt de link gelegd met het Global Acceleration Framework voor het zesde duurzame ontwikkelingsdoel (toegang tot schoon drinkwater en sanitatie). Rondom de conferentie zijn er ook allerlei nevenevenementen.

‘Landen willen niet dat een derde partij zich bemoeit met onderlinge kwesties van waterzekerheid, zeker niet de VN of de Veiligheidsraad’

'Wij streven naar krachtige coalities'

IJskoud

Nederland en Tadzjikistan zijn als vertegenwoordigers van het Globale Noorden en het Globale Zuiden gevraagd om het treffen te organiseren. "Toen moesten wij aan de bak. Het is nu al twee jaar met een groot team keihard werken aan de voorbereiding."

Ovink spreekt van een stevig partnerschap met Tadzjikistan. "Dat land is een waterkampioen. Twee derde van het water in Centraal-Azië komt hiervandaan. Tadzjikistan heeft het een na grootste gletsjercomplex ter wereld en ook de grootste dam. Waterkracht zorgt voor 99 procent van de energie in het land." Ovink zwom in een meer op 3.500 meter hoogte. "IJskoud maar ik heb nog nooit zo'n blauw water gezien. De hele omgeving is nog puur."

Moeilijke VN-taal

Wat is de beoogde oogst van de conferentie? De uitkomst wordt officieel aangeduid als het verslag van een op overleg gericht beraad. "Dat is moeilijke VN-taal om te zeggen dat er geen gemeenschappelijke verklaring komt. Er wordt niet onderhandeld omdat er geen verdrag over water is. Wij mogen vanuit de organisatie wel een slotverklaring publiceren." Ovink vond dit te vrijblijvend en wilde meer. Zijn idee voor een mondiaal pact haalde het niet, want het woord pact lag politiek te gevoelig bij veel landen. Iedereen kon zich wel vinden in een nieuwe actieagenda voor water als belangrijkste resultaat van de conferentie. Lidstaten, belangenorganisaties, bedrijfsleven en andere partijen worden gestimuleerd om op vrijwillige basis zich te committeren aan wereldwijde wateruitdagingen. "Wij streven naar krachtige coalities. We dragen het uit als een kans die één keer in het leven voorbijkomt. Iedereen kan een substantiële bijdrage leveren door concrete actie. Daarmee worden initiatieven als WASH (veilig water, sanitatie en hygiëne voor iedereen, red.) enorm kracht bijgezet."

Systeemverandering

Landen en organisaties zijn op het ogenblik bezig met de ontwikkeling van hun commitments. Ovink hoopt ook op initiatieven die leiden tot systeemverandering. "Want op watergebied gaat het op onderdelen gewoon niet goed. Het zou mooi zijn als per thema drie à vijf commitments erbij zitten die mogelijk een 'gamechanger' zijn."

Nederland heeft een eigen klankbordgroep waaraan bedrijven, investeerders en ngo's uit de watersector meedoen.

LAATSTE KLUS

Henk Ovink trekt als Nederlands watergezant sinds acht jaar over de wereld om het belang van waterzekerheid, waterduurzaamheid en waterveiligheid te promoten en aan oplossingen bij te dragen. "Ik heb mijn hart verpand aan deze opgave." De VN-watertop in maart is een van zijn grootste klussen en tevens zijn laatste. "Het wordt een mooie afsluiting want aan het eind van de maand neem ik afscheid als watergezant." Na de conferentie volgt het grote zwarte gat, zegt Ovink. "Ik heb nog geen idee wat ik ga doen en daar ben ik best bang voor. Maar stilzitten zal ik niet want daar ben ik erg slecht in." Of er een opvolger komt, weet hij niet. "Het is aan de betrokken ministeries of zij een vervolg aan het watergezantschap willen geven. Daar hoop ik natuurlijk wel op. Ons land had hiermee de primeur en dat heeft navolging van verschillende andere landen gekregen."

"Wij willen de conferentie gebruiken om te testen of we dingen beter anders kunnen aanpakken om internationaal nog meer te bereiken. Bijvoorbeeld bij de programma's Blue Deal van de waterschappen en WaterWorX van de drinkwatersector en bij de agenda voor klimaatadaptatie van steden. We willen alles uit de kast halen. Daarvoor is nu het moment." •

'Ik heb nog geen idee wat ik ga doen en daar ben ik best bang voor'

Foto: Marlijn Beekman